

Uit 'Naturae et Artibus, een zoologische sociëteit in Utrecht' (Smit en Terken)

Theodorus Gerrit van Lidth de Jeude werd op 8 juli 1788 te Tiel geboren, als zoon van de toenmalige burgemeester. Op 22 september 1806 werd hij als student in de filosofische en medische faculteit van de Utrechtse Hogeschool ingeschreven. Van Lidth de Jeude werd 21 januari 1819 benoemd tot buitengewoon hoogleraar in de Faculteit der Wis- en Natuurkunde aan de Universiteit van Utrecht en belast met het onderwijs in de dierkunde. In 1821 werd hij tevens benoemd tot directeur van de zojuist aldaar opgerichte Veeartsenijschool. Gedurende zijn leven slaagde hij er in een natuurhistorische verzameling bijeen te brengen, die waarschijnlijk de grootste privé-verzameling is die ons land ooit heeft gekend. Daarnaast was hij de stuwende kracht achter het Genootschap Naturae et Artibus en slaagde hij erin een zoölogische tuin in te richten. Per brief van 18 september 1838 werd hem vergunning verleend op de hoek van de Wittevrouwensingel en Nachtegaalsteeg een dergelijk terrein in te richten. De ertoe benodigde grond werd begin 1839 door hem verworven. Hij werd eigenaar van een huis met hof en vier woningen. De vier woningen, met achtergelegen tuinen, waren 160 m² groot en bevonden zich op de hoek van de Wittevrouwensingel en Nachtegaalsteeg; daarnaast, richting Kruisstraat, lag een (groot) huis, met schuur en plaats, samen 470 m² groot. Van Lidth de Jeude had grote plannen, die sterk beïnvloed waren door het succes van het in 1838 opgerichte Amsterdamse zuster-genootschap Natura Artis Magistra, vooral door de snel in populariteit toenemende dierentuin, algemeen bekend onder de naam 'Artis'. Een welkome gelegenheid ter verdere verwezenlijking van zijn plannen deed zich voor, toen het naast de tuinen gelegen 'Tivoli' te koop werd aangeboden. **Door de aankoop van Tivoli bezat Van Lidth de Jeude een uitgestrekt park, met een oppervlak van 16.218 m², dat in de huidige situatie wordt omgeven door Kruisstraat, Wittevrouwensingel, Nachtegaalstraat en Mulderstraat; de tegenwoordige Van Lidth de Jeudestraat loopt dwars over het toenmalige Sociëteits-terrein .**

De Amsterdamse situatie; het Genootschap Natura Artis Magistra

Op 1 mei 1838 was in Amsterdam het Genootschap Natura Artis Magistra opgericht, met een overeenkomstige zinspreuk en doelstelling als die van Naturae et Artibus; in zekere zin vervulde het eerstgenoemde Genootschap een voorbeeldfunctie voor het tweede. We kunnen constateren dat er in september 1839 in ons land twee veel op elkaar gelijkende gebeurtenissen hebben plaats gevonden: in Amsterdam de inwijding van een 'Locaal tot plaatsing van het kabinet van opgezette voorwerpen', gelegen in de diergaarde 'Artis' en behorend tot het een jaar eerder opgerichte Genootschap Natura Artis Magistra en in Utrecht het gereedkomen van een tuin met dieren en een natuurhistorisch Museum, toebehorend aan het op 1 april van dat jaar opgerichte Genootschap Naturae et Artibus. De verschillen in achtergrond blijken achteraf doorslaggevend te zijn geweest voor hun verdere ontwikkeling. 'Artis' is een begrip en het Genootschap Natura Artis Magistra bestaat nog steeds; de natuurhistorische verzamelingen van Natura Artis Magistra zouden uitgroeien tot het huidige, omvangrijke Zoölogische Museum van de Universiteit van Amsterdam ". Het lot van Naturae et Artibus werd daarentegen reeds in 1852 bezegeld, toen tuin en gebouwen voor het publiek werden gesloten.

Van Lidth de Jeude Museum

Van Lidth de Jeude bezat waarschijnlijk ooit de grootste privé-verzameling van ons land. De eerste vermelding dateert van 1825, toen Koning Willem I diens verzameling, of althans een deel ervan, aankocht ten behoeve van de Utrechtse Universiteit . Van Lidth de Jeude zette daarna zijn verzamelactiviteiten voort, om aan het einde van 1835 zijn kabinet aan de Minister van Binnenlandse Zaken aan te bieden. Dit aanbod was vergezeld van een catalogus en hij vroeg er tussen de 40.000 en 50.000 gulden voor. Hoewel het Museum-Van Lidth de Jeude binnen de kring van vakbroeders een grote faam genoot , waren het aantal bezoekers en de daarmee samenhangende entreegelden, bij lange na niet voldoende om een dergelijke uitgebreide verzameling te onderhouden, laat staan uit te breiden. Op 14 november 1849 deed Van Lidth de Jeude dan ook een laatste (indirecte) poging Natura Artis Magistra voor zijn Museum te interesseren.

Uit Wikipedia, de vrije encyclopedie

Theodoor Gerard van Lidth de Jeude ([8 juli 1788](#), [Tiel](#) - [23 december 1863](#), [Utrecht](#)) was een Nederlandse [zoöloog](#), schooldirecteur en onder meer eigenaar van een park en museum.

Te Utrecht was Th.G. van Lidth de Jeude tussen 1821 en 1826 directeur van de pas opgerichte [Rijks Veeartsenijschool](#), de eerste onderwijsinstelling waar [diergeneeskunde](#) in Nederland werd onderwezen. Hij was tevens aan die school verbonden als docent. Voor de [Utrechtse universiteit](#) was hij onder meer [rector magnificus](#) van 1833 tot 1834. Naast zijn woning aan het [park Tivoli](#) had hij het Zoölogisch Kabinet en de zoölogische sociëteit Naturae et Artibus. In 1842 kocht hij het park aan waarna hij een [menagerie](#) erin begon. In 1854 is het park inclusief gebouwen naar de veiling gebracht. Th.G. van Lidth de Jeude heeft meerdere werken geschreven met betrekking tot de dier(genees)kunde.